

Butikker på strekningen Tangen til Klopp.

av Finn-Aage Christoffersen.

Kilder: Sem og Slagen. En bygdebok. Annet bind - Kulturhistorie. Side 408-420.

Tønsbergs Historie II, side 504-505.

Dessuten må jeg få takke følgende for all mulig hjelp: Reidun og Roar Anton Bruun, Egil Evensen, Sonja Skontorp, Terje Gran og spesielt Tutta Holtan og Svein Willie Holbu.

Vi vet at følgende fikk bevilgning til å drive handel i dette område: Skipsreder Samuel A. Bull, Aldershvile, søkte i 1867 om å få drive landhandleri ved Jersøy. Formannskapet anbefalte søknaden på det beste. Det var både nyttig og hensiktsmessig å få et landhandleri ved Jersøy. Bull var en strevsom mann med stor familie og hans gård lå beleilig til for et landhandleri. Han gikk konkurs i 1870 og døde i 1871. Enkemadame Bull fortsatte forretningen. Enkemadame Petronelle Bang, Husvik fikk i 1869 anbefaling som landhandler. Det samme fikk skipsreder Fr. Hauff Walløe, Husvik. Petronelle Holgersdatter Bang var født i 1816. Hun var enke etter Jørgen Johannes (Johan) Bang som omkom under skibsforslis i 1862. Efterkommere er Tove og Bernt Jørn Helland, Narverød.

Senere fikk følgende lov til å drive handel:

1881 Nils Andersen, Husvik.

1888 Lorents Andreas Hinrichsen, Søndre Nes.

1892 enke Marie Olsen, Nordre Husvik.

1895 Jeanette Bjørnstad, Husvik.

1896 Hans Gran, Husvik.

1898 Marie Pedersen, Narverød.

1906 Ole Just Jakobsen, Husvik. Opphørte i 1907. (Hans kone fortsatte.)

1906 Marthine Jakobsen, Husvik. (Fredrik og Jenny Jakobsen fra ca. 1913).

1912 Marsilius Kornelius Kristensen, Husvik.

1912 Frøken Elise Sørensen, Ullevik.

1925 Frøken Sofie Gran, Husvik. (Hans Grans etterfølger).

1926 Asora Olsen, Narverød Kolonial.

1927 Frøken Ida Christophersen, Husvik. Oppsagt 1938.

1927 Fru Karen Hinrichsen, Askely, Husvik. (Wolff Hinrichsen fra 1936).

1929 Agnes Bang, Husvik.

1929 Frøken Kari Haugerud, Narverød.

1941 Lars Fritzøe Lindhjem, Husvik. Oppsagt 1949.

1944 Willie Holboe, Askely, Husvik.

1944 Randi Sofie Holboe-Christensen, Husvik. Oppsagt 1946.

1945 John Jakobsen, Husvik.

1947 Fru Signe Mathilde Christoffersen, Husvik. Oppsagt 1949.

1947 Margith Andersen, Husvik.

1948 Rolf Marthinsen, Husvik.

1949 Thore B. Ljunggren, Narverød. Oppsagt 1950.
1951 Arne Christensen, Husvik. Oppsagt 1959.
1951 Fru Signe Mathilde Christoffersen, Husvik. Oppsagt 1958.
1952 Ulf Kåre Dahl, Askely Landhandel A/S.
1952 Konrad Grim, Narverød. Oppsagt 1958.
1956 Margareth Rougnø, Tangen, Husvik. Oppsagt 1959.
1958 Hjørdis Andrea Christoffersen, Narverød.
1958 Ida Sissie Christophersen, Husvik.

Det er ganske tydelig og helt naturlig at butikker oppsto der det bodde mennesker. Ser man rent geografisk på det, lå det et bredt belte med jorder, fra Teien og helt til Ullviken, som skilte ovennevnte område fra den øvrige bebyggelsen i Søndre Slagen. I denne strandsonen ut mot fjorden bosatte det seg etterhvert mange mennesker. De var tiltrukket av den industrielle virksomheten som fantes på Jersøy og Husvik. Men størst betydning hadde nok skipsfarten og etterhvert hvalfangsten. I seilskutetiden var Tønsbergs uthavn - Bytangen - d.v.s. dagens Nes, Tangen og Husvik, og den store virksomheten her, av stor betydning for bosetting. Lenger nord i Narverødområdet var det, skulle jeg tro, av betydning at det var stor sommeraktivitet ved Narverød Gård i forbindelse med seilervirksomheten til Kgl.norsk Seilforening før de flyttet hele virksomheten til Hankø (grunnen var massehavari p.g.a. en voldsom sommerstorm i 1903). Og på nærliggende Furubakken var det utleie av både selskapslokaler og hytter. Det store opplaget av flytende hvalkokerier både før og etter 2.verdenskrig ved Jersøy og ved Helodden (før krigen lå det også 3 hvalkokerier ut for Narverød lykt - Finbeck), kan nok også ha gitt bosetting og virksomhet i sommer-halvåret for mange mennesker. Mange hundre mann jobbet her med reparasjon og vedlikehold av denne flåten.

Allikevel er det rart at så mange butikker eksisterte på et så lite geografisk område. Av en kartskisse jeg har fått av Tutta Holtan kan vi rundt 1905 telle rundt 45 hus i området fra Rødsten til Husvikkilen - pluss Nordre- og Søndre Husvik gård. På Narverød kan vi på omtrent samme tid telle rundt 25 hus i området fra bekken i Klopp til grinda i bunnen av Mobakken eller nordkant av Juelsåsen - pluss Bulow-stua og Narverød gård og Frydenlund. Vi må ta høyde for at i mange av disse husene bodde det to familier, og barneflokkene var ofte store. Det kan allikevel ikke ha vært store nettofortjenesten på hver, men det var nok i noen tilfeller en "attåt- næring", slik at familien hadde annen inntekt også. Kundekretsen var vel stort sett de som bodde nær den enkelte butikk, og så slekt, venner og bekjente, selv om det i noen tilfeller betydde at den enkelte fikk litt lenger vei til butikken.

Jeg mener at før 1900 var det ikke eksistensgrunnlag for mer enn en eller to butikker i dette området, men at etter århundreskiftet og i takt med befolkningsøkningen økte antallet, og var vel på sitt høyeste i perioden ca. 1920 og frem til ca 1960, og derefter avtok det raskt. Begyner vi så i syd finner vi følgende butikker:

Askely landhandleri.

Her drev Lorentz Andreas Hinrichsen seilmakerloft fra ca. 1860 - muligens før. Seilloftet ble drevet til 1902. I tillegg drev han kolonialhandel fra 1888 og frem til 1909.

Dessuten var posthuset her fra 1907 til 1912. Butikken hadde lokale i den lange, smale sidebygningen som har gavel mot hovedveien, og ble gjenåpnet i 1927 og drevet av den samme familien frem til 1950. Først av Karen Hinrichsen til sin død i 1935, så av hennes mann Wolff Hinrichsen (drev på sitt skipperborgerbrev) til 1944, og derefter datteren Asta og svigersønnen Willie Holbu - han også sjømann. Fra 1950 ble butikken leiet ut til forskjellige drivere, og ble i 1960 av familien Rougne flyttet fra Husvikveien nr.147 og til nr. 1++, og het da Tangen Kolonial. Da melken kom på flasker fra ca.1953/54, begynte man også med melkesalg. Den hadde etter flyttingen flere eiere/drivere og opphørte i år 2001. De siste årene ble den drevet som Storkiosk.

Svein Willie Holbu, som idag eier bygningene på Askely, forteller at de også solgte lampeparafin. I bryggerhuset var det et fat som lå med åpningen opp. Her var det skrudd ned et rør som gikk opp til et pumpeanlegg på veggen og til en måletank i glass for 1 og 5 liter. Et tilbakeslagsrør førte ned i fatet igjen. På glasset står gravert Ø.P.C., (som står for Østlandske Petroleum Compagni). Bare ved litt smøring er hele anlegget intakt i dag også.

Husvik Bakeri.

Den første eieren av bakeriet var baker Syrsdahl, muligens sammen med Jakob Lindhjem. Dette bakeriet holdt til på hjørnet av Jarlsøveien og Husvikveien i nr.150. Her var det bakeri og utsalg, og til og med et par bord med stoler d.v.s. en minikafe. Innehaver av bakeriet var Jakob Lindhjem, som var født i 1885, og bakeriet eksisterte fra 19++ til 19++. Han hadde en kundekrets som han betjente med omkjøring og leverte dessuten til de forskjellige butikker. Grete Haugen skriver i sine Husvikartikler at hestene "Trygg" og "Dokka" ble godt kjent i distriktet, men her som ellers overtok bilen etterhvert leveringene. Før krigen startet hans sønn Leif Lindhjem iskremfabrikk i sidebygningen, antagelig i 1936/37. Dette var Norrøna Is, og han kjørte rundt til kunder med 2 Citroen spesialbiler, og drev også med disse bilene dørsalg. Etter krigen ble det nok vanskelig å holde en iskremfabrikk av denne størrelsen i gang. Det ble forsøkt med litt delikatessproduksjon (salater) etc., men det varte ikke lenge. Etter Lindhjem kom familien Galle som drev bakeriet,utsalget og den lille kafeen. De var der i alle fall først i 1950-årene. Så kom familien Monrad. De drev sannsynligvis til uti 1960-årene, og det var antagelig denne driveren som la ned bakeriet.

Marie Olsens butikk.

Denne butikken lå omtrent der hvor Jarlsøveien nr.32 ligger idag, men hadde inngang fra den smale veien som går fra Smedbakken og vestover til den møter Husvikveien. En eldre dame ved samme navn som butikken eide denne. Hun var blind eller nesten blind, og satt etter hva Roar Anton Bruun forteller (de handlet der), ofte på en stol i bakkant, mens det var en annen eldre dame, frøken Gunda Kristiansen som drev butikken for henne. De hadde det vanlige sortementet for det man den gangen kalte kolonialbutikk, og det var det man trengte i husholdningen av matvarer og rengjøringsmidler etc. Stearinslys, parafin og/eller lampe-olje var nok også vanlig før elektrisiteten kom inn i husene. Lampeglass og veker til parafin er helt ukjente begreper for folk flest i dag. Man snakket om så og så

mange linjers brenner, og det hadde med størrelsen (omkretsen eller bredden) på veken som var av vevet bomull. Ellers forteller Tutta Holtan at Marie Olsen også førte stoffer og sysaker, da folk tidligere var mer flinke og selvhjulpne innen dette området. I nesten hver husholdning var en "Singer" symaskin fast inventar.

Gunda Kristiansen var også søndagsskole-lærerinne, og det var helt naturlig at denne butikken hadde leveransen av "gotteposen" som vi fikk på Husvik Søndagsskoles juletreffest.

Roar Anton forteller at det må ha vært en gammel butikk for skuffer og skap var meget slitt. Til denne butikken hørte to boder. Jeg antar butikken var eldst på Husvik-siden av Kilen, men Hans Gran kom bare et par år senere.

Lea Hovland drev denne butikken i mange år. Derefter kjøpte Rolf Martinsen, og drev i flere år, og så kom familien Øren, som drev en tid, men da Monrad la ned bakeriet, kjøpte Øren dette huset etterhvert og flyttet kolonialbutikken over hit, og de må ha drevet til ut i 1970-årene.

Marie Olsens butikk ble vanlig beboelseshus etter Ørens flytting, og en familie Jensen bodde antagelig der da huset brant i 19++.

Gjertine Gundersens utsalg.

Grete Haugen født Reidulff skriver i en av sine mange interessante artikler i Tønsbergs Blad, 28.april 1987, om det gamle Husvik IV, at hun har hørt fortelle at det har vært ennå en butikk i det gamle Husvik-området, det var Gjertine Gundersen, som solgte melk og fløte i kjelleren i et av nabohusene til Marie Olsen, der Jørgensen senere bodde (Jarlsøveien nr.36).

Husvik Fisk.

I Jarlsøveien nr.38 drev Gunnar Hellmann og Einar Haraldsen på 1960-tallet fiskebutikk i noen år.

Just Jacobsens butikk.

Butikken lå tvers overfor Husvik-kiosken i Husvikveien nr.160 . Den første eieren av denne kolonialbutikken var Just Jacobsen. Hans handelsbrev var fra 1906. Han døde i 1907 og enken Martine Jacobsen drev videre. Denne butikken ble også drevet i 1.etasje i familiens bolighus. Det var en stor lagerbygning bakenfor butikken. Da Jacobsen døde fortsatte hans enke driften. Fra ca. 1913 overtok Fredrik og Jenny Jacobsen. Da Fredrik døde tidlig fortsatte Jenny og fra 1945 overtok sønnen og svigerdatteren, John og Mary Jacobsen forretningen, og drev den frem til 19++ da den ble solgt. Denne butikken sammen med den i Klopp, som begge hadde melkeutsalg, vil jeg anta hadde den største kundekretsen, og de holdt vel også lengst ut på nordsiden av Husvik-Kilen, bortsett fra Husvik-kiosken som drev lengst. Melken ble levert fra Meieriet i Tønsberg og kom med lastebil i opptil 50 liters spann, så folk hadde med seg spann i butikken. Noen år etter krigen innførte man ordningen med å levere melken på glassflasker med aluminiumskapsel. Her var det snakk om 1 og 2 liter for melken, mens fløte kom i mindre flasker. Jeg antar det var kravet til pasteurisering fra meieriene som fremtvang flaskeordningen. Så lenge de mange hvalkokeriene lå i opplag ved Jersøy etter 2. verdenskrig om sommeren, og hadde en stor kontingent skotter ombord og også boende i distriktet, var nok dette et godt

tilskudd til driften. Skottene er ølørste, og enkelte mente at Jacobsens butikk hadde det største ølsalget i Norges land om sommeren, men det er ikke sikkert dette er en etterrettelig opplysning, men litt artig. Etterhvert ble nok konkurransen med de store kjedene veldig vanskelig for disse mann og kone butikkene, og de forsvant stille og rolig. Det nyttet bare ikke, men fortsatte er de savnet som et godt og hyggelig innslag i nærmiljøet - særlig av de eldre på stedet. Ungdommen bryr seg ikke; mobile som de er. Dessuten er de vokst opp med "Super'n". Etter John og Mary Jacobsen kjøpte familien Nordby butikken og drev i noen år antagelig ut i 1970-årene. Siden har huset vært vanlig bolighus.

Husvik-kiosken.

Denne kiosken lå på det vesle triangelet der Husvikveien og Fagersandveien møtes rett overfor Jacobsens butikk. Den ble startet i 1927 av Ida (Sissie) Christophersen, og i 1938 ble den overtatt av Agnes Bang, som drev frem til 1952. Hun bodde i Gaupeveien nr. 1 i Fagersand. Den var rødmalt og ble påbygd til dobbel størrelse en gang før krigen. Tutta Holtan forteller at et dekkshus fra en båt som skulle hugges opp på Jersøy ble også benyttet i den opprinnelige kiosken - noe gamle bilder viser. Hun mener at hennes far Berger Eriksen var med på å oppsettingen. Like syd av kiosken sto en av de gamle bensinpumpene fra Standard Oil (Esso), og den ble betjent av kioskens personell. Litt smøreolje og grease solgtes også. Varesortementet var alle slags tobakksvarer, aviser/ukeblader, sjokolade, mineralvann/brus, noe gaveartikler og ellers alle slags kiosksvarer. Fast betjening "inventar" var i mange år frøknene Sissi og Diddi Christophersen fra Tangen. De var søstre, godt i stand og røkte som dampbåter og kjente alle mennesker på stedet. Etter hva som fortelles var det mange som benyttet bakrummet til å få en røyk og det var ikke fritt for at både sjokolade og lakris fikk en smak av dette. Birger Christensen var også inne i bildet på eiersiden, samt Signe Mathilde Christoffersen (kone av Leif Christoffersen som hadde snekkerverksted på Husvik). Hun fikk sin handelsbevilgning i 1947 og sa opp sin bevilgning i 1949 og fikk bevilgning igjen i 1951 og hadde denne til 1958. Kiosken ble i 19++ solgt til ekteparet Rørvik, som drev kiosken frem til 19++ . Enda en eier Magnussen var visstnok inne i kiosksammenheng. Likeledes Arne og Lise Andersen som la ned kioskdirften. Kiosken ble revet i 19++og denne vesle trekant-tomten ligger idag ubenyttet.

Sydvendt som området ved kiosken var, ble det her fort bar og tørr bakke, og var et år-visst møtested for de som kastet på "stikka" eller "strek". Noen forarget seg vel over voksne menn som på søndag formiddag bedrev denne sporten. Det kunne virkelig være store penger i potten. Husvik-kiosken hadde åpenbart en viktig funksjon i lokalsamfunnet som sosialt møtested.

Ludvik Larsens ved og kullforretning.

Denne brenselshandlingen ble startet i 1907 av Reidulf Hansen, som da hadde kommet hjem fra Australia for godt. Hesten hans het ifølge Grete Haugen "Mick", men barna på Husvik kalte den bare "Go ahead" for det var det Reidulf ropte til den når den skulle gå. Hansen hadde kjøpt hus nederst i Bruubakken ved stranden. Kullboden lå parallelt med stranden på sydsiden av Otter Christensens store sjøbod. Her var brygge hvor kulljakter

kunne legge til for lossing. Hansen døde i 1918, og da overtok Ludvik Larsen. Han bodde i nabohuset til Husvikkiosken. Distribusjon av brensel foregikk naturligvis med hest (iflg. Grete Haugen var dette "Tussi") inntil lastebilen etterhvert overtok. Svigersønnen Anker Firing fortsatte driften i noen tid etter krigen.

Grans butikk.

Denne butikken ble drevet av Hans Gran, og var også en kolonialbutikk, og han startet opp i 1896 og lå i Fagersandveien nr.5. Forretningen fortsattes av Sofie Gran i 1925, som var pleiedatter av Hanna Gran. Etter 2.verdenskrig drev Sigmund Sandland butikken i en kort periode. Rolf Tverved hadde drevet med salg av kjøttvarer rundt i distriktet fra dør til dør, og åpnet kjøttforretning i Grans lokaler. Fra høsten 1950 overtok Levi Gran kjøttbutikken til Tverved, og drev den frem til 1970 da den ble nedlagt. Han var før krigen 5 sesonger med Fl.k."Skytteren" i Sydisen. Sønnen Terje forteller at Levi Gran også drev med salg av kjøttprodukter rundt i distriktet helt opp til Åsgårdstrand, så hver fredag var han på sin runde. Idag er eiendommen gjort om til flere boenheter. Levi Gran var sønn av de som drev kolonialbutikk nederst i Liabakken. Han var ikke i familie med de tidligere eiere Gran.

Victoria - Marsilius Kristensens butikk.

Denne butikken, Husvikveien 188, var også en ren kolonialbutikk med alt som tilhørte. Denne var som alle de andre butikkene i området drevet fra et bolighus, og det var her et frittliggende lager eller bod om man vil. Kristensen hadde vært styrmann, men var fysisk skadet, og hadde slått seg på butikkdrift. Han døde før krigen og butikken ble drevet videre av hans enke Augusta inntil den opphørte en gang rundt 1960.??? Jeg husker spesielt at fru Kristensen hadde en skuff hvor hun oppbevarte "kandissukker", og lykken var stor når hun åpnet skuffen og slo av et bitte lite stykke av den store, flotte, brune klumpen, og jeg fikk den på kjøpet. Deilig smak - tenk en gang å komme dit hvor "kandissukker" ble laget!

Det går mange koselige historier om denne familien. Det ble sagt at når bakeren kom med brød, ble yngstemann i barneflokket løftet ut av brødbøla for å gi plass for brødene som ble båret inn i flisfat. Grei barneparkering det - andre tider og enklere krav.

Narverød Kolonial.

Her var det også en ren kolonialbutikk, og ble drevet som mann og kone geskjeft gjerne med en innleid hjelper. Eierne var Asora og Casper Olsen, og startet rundt 19 Her var også butikklokalet en del av bolighuset og lå i Husvikveien nr.196, og er idag innlemet i Husvik skoles uteareal. Casper Olsen var opprinnelig stuert på hvalfangst, og det var nok Asora som var den drivende kraften her. Reidun Bruun, f.Ugland, forteller at hun var ansatt i ca. 18 måneder her like etter krigen, og hun gikk til hånd på alle områder, sto i butikken, førte kassekontroll, laget mat, vasket etc. Casper ryddet litt her og der, og var ikke så aktiv i butikkdriften. Kr. 30 i måneden var lønnen, og det var nok en alminnelig betaling den gangen. Melken kom til butikken i store 50 liters spann, og stort sett hadde butikken ferskt brød hver dag. Leverandører var Thorstensen og Johannesen annen hver dag, og kundene forhåndsbestilte disse varene.

Butikken ble i 19++ solgt til Musum, som drev frem til 1975, og da opphørte kolonial-butikken. Nye eiere var familien Handeland, og de drev her Kristiane brukthandel til 2002, da Husvik skole kjøpte eiendommen.

Narverød-kiosken.

I 1952 åpnet Konrad Grim kiosk i Narverødveien nr.77. Han drev denne frem til 1958, da den ble overtatt av Hjørdis Christoffersen. Hun flyttet i 1960 til Horten, og kiosken ble drevet videre i noen år av Erling Pettersen, og ble så nedlagt i 19++.

Kari Haugeruds kolonial.

Denne butikken var også en ren kolonialhandel, og lå helt nede ved bekken i Klopp på sydsiden, og hadde nok en ganske stor kundekrets fra den nordre delen av Narverød, og særlig da hele Bogen-området som hadde relativt mange husstander. Huset er ombygd til bolighus.

Den første som startet butikk her var frk.Elise Sørensen, Ullviken. Hun hadde handelsbrev fra 1912. Hun kom antagelig med familien Sørensen/Berntsen inn fra Torgersøya i 1909/10. Hun ble gift Foyn (Lisa Foyn), men mannen døde tidlig. Frøken Kari Haugerud var ansatt i butikken og overtok forretningen, antagelig i 1929 da hun løste handelsbrev. Det var i butikken gjerne to damer som ekspederte i tillegg til henne selv. Her var det også det vanlige vareutvalget, men hun førte også en del gaveartikler. Vi handlet i alle år her, det ble jo litt lang vei fra Husvik, men mor var godt kjent med frk.Haugerud. Jeg har ikke tall på hvor mange timer jeg har ventet i denne butikken på den hersens melken som ofte var forsinket. Særlig under krigen og om vinteren var det en sann plage. Før 2. verdenskrig var det populært å gi noe på kjøpet, og jeg syntes det var stor stas å få en bitte liten eske med Arne Margarin til meg. Den var vel ikke stort mer enn 2x2x2 centimeter, men hadde en blid gutt på utsiden i fine farver. Brød-skiven smakte mye bedre med denne margarinene naturligvis.

Butikken opphørte ca. 19++.

Ingen av de ovennevnte kolonialbutikkene må forveksles med de landhandlerier vi kjenner fra de indre bygder, hvor man i tillegg til husfornødenheter og matvarer hadde alt fra sparkstøttinger, økser, hengelåser, sko og støvler, spiker og stift, spader og rottefeller i skjønn forvirring og sjarm. I vårt tilfelle er ikke isenkram-delen med, kun dagligvarer og husholdningsartikler.

Efterskrift om forskjellige beslektede forhold.

For alle mennesker i hele landet ble det tidlig på krigen innført ordning med rasjoneringskort for alle, og etterhvert gikk nesten alle dagligvarer inn under ordningen, og likeledes bekledningsartikler og sko. Til og med halvsåling av sko ble regulert og rasjonert. Så snart temperaturen tillot det var det av med skoene straks vi kom fra skolen vår og høst, og om sommeren var det å gå barbert en selvfølge. Jeg husker det var stor glede i huset da min far fikk tak i en lengde av en gammel, utslitt remskive, da var straks halvsåling av sko en mulighet. Disse rasjoneringskortene ble passet på som om det var gull. Man fikk dem fra forsyningsnevnden, og så vidt jeg husker dekket de en halvårsperiode, og hver måned hadde sine merker. Her måtte husmoren være meget nøyaktig i å administrere forbruket,

for uten merker ble det ingen varer. Butikkpersonalet var svært nøyaktig med å klippe fra merker for de forskjellige vareslag, og kunden fulgte nøye med. Jeg antar butikken igjen måtte levere inn merker til grossist for å få levert varer.

FC 02.2004.